

М. І. Дрозач

НДІ праці і зайнятості населення Міністерства праці та соціальної політики України і НАН України, Київ

ІНФОРМАЦІЙНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ НА ВИРОБНИЦТВІ

Анотація: Висвітлюються питання інформаційно-методичного забезпечення підготовки кадрів на виробництві в сучасних умовах. Розроблено проект структури WEB-сайту центрального ресурсного центру, який дозволить підприємствам швидко отримувати необхідну інформацію та забезпечить підвищення ефективності координації зусиль підприємств-замовників, професійно-технічних навчальних закладів та профільних державних установ з питань підготовки і підвищення кваліфікації виробничих кадрів.

Ключові слова: підготовка кадрів на виробництві, WEB-сайт, ресурсний центр, виробничі кадри.

1. ВСТУП

Важливою проблемою системи професійної освіти в Україні є формування необхідного рівня інформаційно-методичного забезпечення підготовки кадрів на виробництві. В сучасних умовах виробництва роботодавці підвищують вимоги до кваліфікаційного та освітнього рівня робітників. Вони очікують від своїх співробітників випереджуючих знань, умінь та навичок використання інноваційних виробничих технологій, матеріалів та устаткування. Розвиток сучасних технологій, необхідність постійного випереджуючого оновлення виробництва на інноваційній основі і відповідне підвищення вимог до якості робочої сили потребують постійного вдосконалення знань та умінь працівників з метою організації їх продуктивної та високоефективної праці для забезпечення високої конкурентоспроможності підприємства на ринку.

Надання працівникам сучасної професійної освіти є необхідною передумовою створення стабільного запасу кваліфікації робіт-

ника і оперативного реагування підприємства на швидкоплинні зміни технологій виробництва.

Особливого значення для підприємств, установ і організацій набуває професійне навчання кадрів на виробництві із застосуванням сучасних інформаційних технологій, використання можливостей глобальної комп'ютерної мережі Internet тощо.

Метою даної статті є аналіз і оцінка існуючої системи інформаційно-методичного забезпечення підготовки робітничих кадрів на виробництві та пошук заходів її удосконалення.

2. ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ

У 2005 р. в Україні найбільшу питому вагу мала індивідуальна підготовка кадрів (41 %) та курсова підготовка (38 %). Підготовка у професійно-технічних навчальних закладах складала 17 %, у вищих навчальних закладах – 4 %.

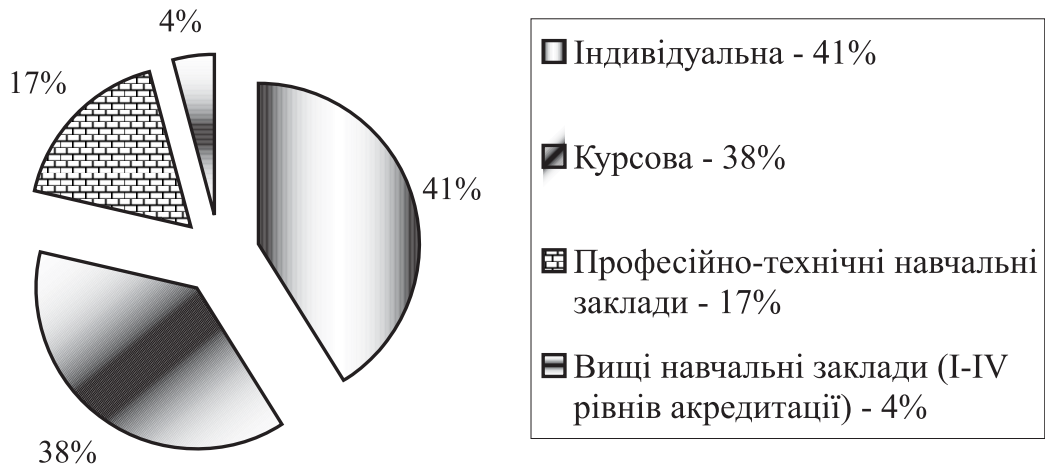

Рис. 1. Питова вага різних форм підготовки кадрів на виробництві у 2005 р.

Розглянемо динаміку розвитку різних форм навчання у 2002–2005 рр.

Динаміка розвитку різних форм навчання у 2002–2005 рр. свідчить, що за цей період індивідуальна форма навчання мала тенденцію до зменшення (від 42,3 % у 2002 р. до 41,1 % у 2005 р.) Зростала питова вага таких форм навчання як курсова (від 36,7 % у 2002 р. до 37,6 % у 2005 р.) та навчання у професійно-технічних навчальних закладах (від 16,8 % до 17,1 %). Питова вага професійного навчання у вищих навчальних закладах у 2002, 2005 рр. не змінювалася і становила 4,1 %.

Розвиток системи професійної освіти як структурної ланки первинної освіти, безпосередньо пов'язаної з обслуговуванням виробничої сфери, передбачає, в першу чергу, удосконалення існуючої системи підготовки робітників з метою наближення якісних параметрів їх робочої сили до потреб сучасного виробництва. Особливо актуальним стає використання новітніх досягнень у сфері комунікацій.

Сучасні інформаційні технології забезпечують оперативне отримання працівниками необхідної інформації за короткий проміжок

Таблиця 1. Професійне навчання кадрів на виробництві за формами навчання

Форми навчання	Одиниця виміру	Роки			
		2002	2003	2004	2005
Всього	Осіб	285 458	296 645	321 821	316 995
	%	100	100	100	100
Індивідуальна	Осіб	120 719	123 768	136 321	130 352
	%	42,3	41,7	42,4	41,1
Курсова	Осіб	104 882	108 147	118 896	119 250
	%	36,7	36,5	36,9	37,6
У професійно-технічних навчальних закладах	Осіб	48 054	50 314	54 450	54 304
	%	16,8	17,0	16,9	17,1
У вищих навчальних закладах	Осіб	11 803	14 416	12 154	13 089
	%	4,1	4,9	3,8	4,1

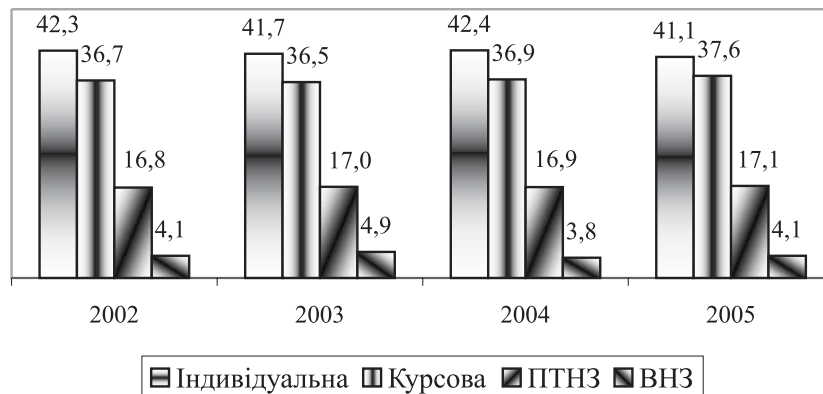

Рис. 2. Питома вага різних форм навчання у загальному обсязі в 2002–2005 рр., %

часу і з мінімальними витратами коштів. Поширення Інтернет-комунікацій дає змогу фахівцям обмінюватися досвідом та іншою інформацією незалежно від місцезнаходження співрозмовників і відстані між ними.

Дослідники відмічають (також це помічають і пересічні громадяни), що на сьогодні характерним є значне прискорення темпу життя і постійне збільшення об'ємів інформації, якою повинен володіти фахівець, щоб забезпечити власну конкурентоспроможність та конкурентоспроможність підприємства, на якому він працює. Особливо важливим стає використання інноваційних технологій у навчанні взагалі та зокрема при підготовці кадрів для виробництва.

На жаль, необхідно відмітити, що зусилля установ, які займаються підготовкою кадрів і повинні діяти спільно для досягнення мети, зараз є недостатньо скоординованими. Це знижує ефективність підготовки кадрів і призводить до небажаних наслідків – наразі відмічається перенасичення ринку праці фахівцями найбільш "вигідних" для вузів і популярних, широко розрекламованих спеціальностей – таких, як юристи, економісти, управлінці, маркетологи та ін. Після закінчення навчального закладу фахівці опиняються в ситуації, коли реальний стан речей не відповідає їх сподіванням та обіцянкам на-

вчальних закладів щодо великих можливостей та легкого працевлаштування їхніх випускників на високооплачувану роботу.

Якщо розглянути професійно-технічні навчальні заклади (ПТНЗ), то для них також характерна подібна ситуація – виробнича база багатьох з них часто зруйнована, а заклади перепрофільовані на навчання спеціалістів сфери послуг – перукарів, гримерів тощо, тобто на спеціальності, для яких потрібен відносно невеликий строк підготовки. Важливість таких спеціальностей для ринку праці часто штучно перевищена і не має нічого спільного із реальним попитом. Сучасні молоді фахівці сфери послуг часто не можуть працевлаштуватися через перенасичення ринку праці.

Промислові підприємства готові направляти своїх працівників до ПТНЗ і оплачувати їх підготовку з власних коштів. Але ПТНЗ наразі не здатні виконати замовлення підприємств через безнадійну застарілість або фактичну відсутність матеріально-технічної бази, необхідних навчальних програм, а особливо кваліфікованих фахівців-майстрів виробничого навчання, які здатні готувати нових спеціалістів.

Такий стан справ вимагає прийняття негайних заходів для підвищення ефективності координації зусиль ПТНЗ, промислових підприємств та відповідних державних установ,

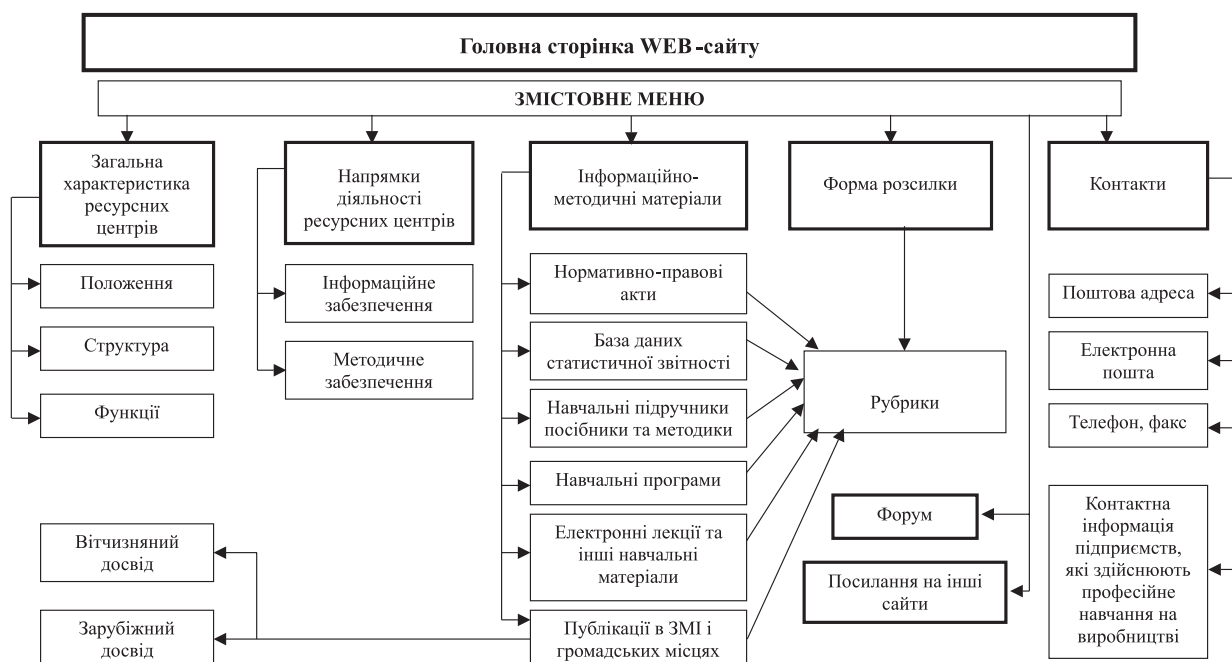

Рис. 3. Проект структури WEB-сайту центрального ресурсного центру

спрямованих на підготовку фахівців, насправді необхідних на ринку праці. Особливо невідкладною вимогою стає напрацювання навчальних програм "випереджуючого навчання" – програм підготовки фахівців з урахуванням сучасних інноваційних технологій, які будуть впроваджені у виробництво і будуть передовими на час випуску фахівців із ПТНЗ. Підготовка таких спеціалістів можлива лише за умови використання сучасних технологій інформаційно-методичного забезпечення і координації дій усіх зацікавлених сторін.

Разом з тим в Україні ще не створена комплексна система інформаційно-методичного забезпечення підготовки кадрів на виробництві. Вирішувати питання інформаційно-методичного забезпечення професійного навчання повинна спеціальна мережа ресурсних центрів, яка в Україні в стадії формування.

Виходячи з вищесказаного, можна зробити висновок про необхідність швидкого обміну інформацією для вирішення проблеми підготовки кадрів безпосередньо на виробниц-

тві. Найкращі можливості для цього надає мережа Інтернет. Пропонується така схема – проект структури WEB-сайту центрального ресурсного центру.

На головній сторінці WEB-сайту розташоване змістовне меню із посиланнями на інші сторінки з такими пунктами:

- 1) загальна характеристика ресурсних центрів;
- 2) напрямки ресурсних центрів;
- 3) інформаційно-методичні матеріали;
- 4) форма розсилки;
- 5) форум;
- 6) посилання на інші сайти;
- 7) контакти.

"Загальна характеристика ресурсних центрів" представляє сторінку із загальною характеристикою ресурсних центрів, на якій розміщена інформація про положення, мету, завдання, цілі створення центрів, коротку інформацію про їхню структуру; тут міститься інформація про персонал ресурсних центрів та їх матеріально-технічне забезпечення.

На сторінці "**Напрямки діяльності ресурсних центрів**" подається інформація щодо напрямків діяльності центрів:

- інформаційне забезпечення;
- методичне забезпечення підготовки професійного навчання персоналу на виробництві.

Сторінка "**Інформаційно-методичні матеріали**" містить закони України, Укази Президента України, постанови і розпорядження Кабінету міністрів України, нормативні акти міністерств та відомств з питань професійного навчання кадрів, зайнятості населення та інші матеріали, які є найбільш важливими інструментами забезпечення відповідності рівня професійного навчання кадрів потребам розвитку виробництва. На цій сторінці також розміщена інформація з бази даних ресурсних центрів щодо оперативної та статистичної звітності і результатів вибіркового репрезентативних обстежень. У цьому розділі можуть бути наведені навчальні підручники, посібники та методики, типові і робочі навчальні програми тощо. Також доцільно розмістити тут електронні варіанти лекцій та інших навчальних матеріалів для забезпечення навчального процесу працівників підприємств і для їх самоосвіти. Корисним буде розміщення архіву публікацій українських і зарубіжних ЗМІ з приводу підготовки кадрів на виробництві з метою аналітичної оцінки та запозичення кращого досвіду українських і зарубіжних підприємств. Вважаємо за необхідне розмістити у цьому розділі повідомлення щодо професійного навчання кадрів на виробництві, про які оповіщається по телебаченню, радіо, іншими засобами масової інформації та у громадських місцях.

"**Форма розсилки**" являє собою електронну форму, в якій менеджери з персоналу підприємств зможуть залишити свою електронну адресу і вибрати рубрики, матеріали яких вони хочуть отримувати. Рубрики "Фор-

ми розсилки" відповідатимуть розділам сторінки "Інформаційно-методичні матеріали". Метою створення "Форми розсилки" є автоматичне постачання нових документів та інших інформаційних матеріалів із центрального ресурсного центру на підприємства.

Сторінка "**Форум**" містить форум, на якому зацікавлені особи можуть поставити запитання і в режимі он-лайн швидко отримати роз'яснення від фахівців центрального ресурсного центру. Доцільно закріпити ведення форуму за окремими фахівцями Центру з метою швидкого надання користувачам необхідної інформації.

"**Посилання на інші сайти**" містить добірку тематичних сайтів з питань підготовки кадрів, посилання на сайт Верховної Ради, Кабінету Міністрів, профільних міністерств та інших установ України, а також посилання на електронні версії спеціалізованих засобів масової інформації.

"**Контакти**" містить поштову адресу центрального та регіональних ресурсних центрів, електронну адресу, телефони, факс та іншу контактну інформацію для забезпечення зв'язку підприємств із фахівцями центру. Також у цьому розділі доцільно розмістити контактну інформацію, посилання на сайти підприємств, які здійснюють професійне навчання кадрів на виробництві та можуть запропонувати зацікавленим особам та іншим підприємствам свої послуги, навчальні методики та інші матеріали щодо підготовки кадрів на виробництві.

Доцільно запропонувати платний доступ до окремих матеріалів сайту для одержання користувачами навчальних підручників, посібників, навчальних програм, електронних лекцій на інших навчальних матеріалів. Доступ до платної інформації необхідно організувати через надання користувачу, який оплатив доступ до інформації, особистого логіну та пароллю, за яким він зможе отримати доступ.

Для забезпечення ефективного перегляду WEB-сайту на відносно застарілому комп'ютерному обладнанні підприємств особливу увагу слід приділити оптимізації сайту. Також необхідно забезпечити відповідність сайту міжнародним стандартам W3C та його правильне відображення у всіх популярних програмах-броузерах – MS Internet Explorer, Mozilla Firefox, Opera.

3. ВИСНОВКИ

Промислові підприємства України потерпають від нестачі фахівців технічного напрямку та кваліфікованих робітників. Наразі на підприємствах дуже мало фахівців середнього віку, які здатні підвищувати власну кваліфікацію та бути наставниками для молодих спеціалістів, які лише починають свій трудовий шлях.

Недосконалість системи професійного навчання кадрів значно зменшує конкурентоспроможність українських підприємств на

світовому ринку і ускладнює впровадження інноваційних технологій і виробничих процесів.

Створення WEB-сайту центрального ресурсного центру згідно з запропонованою схемою та поданими рекомендаціями дасть можливість підприємствам швидко отримувати необхідну інформацію та забезпечить підвищення ефективності координації зусиль підприємств-замовників, професійно-технічних навчальних закладів та профільних державних установ з питань підготовки і підвищення кваліфікації виробничих кадрів.

Враховуючи зарубіжний досвід використання бізнес-порталів для професійного навчання кадрів (в США – 80 % від загальних обсягів навчання) пропонуємо у перспективі розширити WEB-сайт центрального ресурсного центру до формату спеціалізованого порталу (тобто WEB-сайту з максимальними можливостями доступу до всієї необхідної інформації).

М. И. Дрозач. ИНФОРМАЦИОННО-МЕТОДИЧЕСКОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ПОДГОТОВКИ КАДРОВ НА ПРОИЗВОДСТВЕ.

Аннотация: Освещаются вопросы информационно-методического обеспечения подготовки кадров на производстве в современных условиях. Разработан проект структуры WEB-сайта центрального ресурсного центра, который позволит предприятиям быстро получать необходимую информацию и обеспечит повышение эффективности координации усилий предприятий-заказчиков, профессионально-технических учебных заведений и профильных государственных учреждений по вопросам подготовки и повышения квалификации производственных кадров.

Ключевые слова: подготовка кадров на производстве, WEB-сайт, ресурсный центр, производственные кадры.

М. I. Drozach. INFORMATION-METHODICAL MAINTENANCE OF TRAINING OF EMPLOYEES AT AN ENTERPRISE.

Abstract: The article covers the questions of information-methodical maintenance of personal's training at an enterprise under modern conditions. The project of WEB-site structure of the basic resource center which will allow the enterprises to receive quickly the necessary information has been developed. This one will increase the efficiency of coordination efforts of enterprises, vocational schools and corresponding state institutions in regard to the questions of training and raising the level of employees' skill.

Keywords: training of employees at an enterprise, WEB-site, the resource center, personnel.

Надійшла до редакції 13.11.06
